

Representantforslag 146 S

(2014–2015)

fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Torgeir Knag Fylkesnes og Jenny Klinge

Dokument 8: 146 S (2014–2015)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Torgeir Knag Fylkesnes og Jenny Klinge om å lovfeste elevenes rett til leirskoleopplæring i løpet av grunnskolen

Til Stortinget

Bakgrunn

Et leirskoleopphold er verdifullt, både ved at det gir elevene kunnskap og andre erfaringer og ved at oppholdet bidrar positivt til elevmiljøet og gir sosial kompetanse.

De aller fleste grunnskoleelever har i løpet av grunnskolen et opphold på leirskole. I dag dekker det offentlige utgiftene til undervisningen ved leirskolene, mens elevene ofte må dekke øvrige kostnader i forbindelse med leirskoleoppholdet.

Leirskoleopphold var tidligere finansiert gjennom et øremerket tilskudd til kommunene. Etter at midlene ble lagt inn i rammetilskuddet til kommunene, er det i dag kun tilskudd til lønn til de vertskommunene som har lærere som er ansatt ved leirskolene, som finansieres særskilt over statsbudsjettet. Besøkskommunene får refundert disse utgiftene etter-skuddsvis via Fylkesmannen. Utover dette har ikke kommunene eller staten noen plikt til å dekke kostnadene ved leirskoleopphold og reise for elevene.

Samtidig er det lagt sterke føringer, både nasjonalt og fra skolenes side, om at elevene bør gis anledning til et leirskoleopphold i løpet av grunnskolen. Men dessverre velger mange kommuner å prioritere bort det å finansiere leirskole for elevene. Skolen gir gjerne klassene fri til å reise, men utgiftene må betales av egen lomme. Mange skoler har lange tradisjoner for å sende sine elever på leirskole på bestemte

årstrinn, og elevene gleder seg i flere år til det er deres tur. Men til tross for at skolen legger til rette for leirskoleopphold gjennom å gi elevene fri og ved å sende skolens egne lærere med under oppholdet osv., er det forutsatt at utgiftene til dette dekkes gjennom egenbetaling fra elevene og såkalte klassekasser. Det er ikke uvanlig at også skolens utgifter til overtidsgodtgjørelse for medfølgende lærere blir fakturert foreldregruppa.

Ved enkelte skoler tar foreldrene på seg ansvaret for å finansiere reise og opphold slik at elevene likevel får den unike opplevelsen som det ei uke på leirskole gir. Det er dette som i dag holder liv i tradisjonen om leirskoleopphold i løpet av grunnskolen. Når skolene så sterkt oppfordrer foreldrene til å finansiere leirskoleopphold, og foreldrene gjør denne innsatsen, forteller det om hvilken verdi det å delta på leirskole har for den enkelte, for elevmiljøet og som læringsarena.

Færre får tilbud

Tall fra Grunnskolens Informasjonssystem (GSI) viser at 9,5 pst. av elevene i grunnskolen planla å reise på leirskole forrige skoleår. Imidlertid viser tall fra Norsk Leirskoleforening at tendensen til å sende elever på leirskole er synkende og at kommunene i svært ulik grad bidrar i finansieringen av dette. Norsk Leirskoleforening viser til at i 2013 ble 10 000 elever rammet av kommunal reduksjon i tilskudd til leirskoleopphold, utelukkende begrunnet i kommuneøkonomi. Det innebærer at mellom 15 til 20 pst. av elevene ikke lenger får tilbudet om leirskoleopphold. Ifølge Norsk Leirskoleforening var det i Vestfold en nedgang på 60 pst. i antall elever som fikk dra på leirskole, flere kommuner velger bort leirskole for sine elever.

Finansiering på kant med gratisprinsippet

I Ot.prp. nr. 94 (2001–2002) fremmet daværende regjering forslag til ny § 2-15 Rett til gratis offentlig grunnskoleopplæring i opplæringsloven. Forslaget var i det vesentlige en presisering av gjeldende rett, slik at det i større grad enn tidligere ble tydeliggjort at den offentlige grunnskoleopplæringen skal være gratis. Som en konsekvens av ny § 2-15 ble den tidligere bestemmelsen i opplæringsloven § 2-1 sjette ledd foreslått opphevet. Lovbestemmelsen, som ble vedtatt av Stortinget 19. desember 2002 og trådte i kraft ved sanksjonering av Stortingets vedtak 31. januar 2003, lyder slik:

«§ 2-15 Rett til gratis offentlig grunnskoleopplæring
Elevane har rett til gratis offentlig grunnskoleopplæring. Kommunen kan ikkje krevje at elevane eller foreldra dekkjer utgifter i samband med grunnskoleopplæringa, til dømes utgifter til undervisningsmaterieil, transport i skoletida, leirskoleopphald, ekskursjonar eller andre turar som er ein del av grunnskoleopplæringa.»

Bestemmelsen slår fast at den offentlige grunnskoleopplæringen skal være gratis for elevene. Det betyr at kommunen ikke kan kreve betaling fra elevene eller foreldrene for verken undervisningsmaterieil eller aktiviteter (faglige og sosiale) som foregår i skoletiden og i skolens regi, og som er en del av grunnskoleopplæringen i samsvar med opplæringsloven og forskriftene til loven. Dette er videre presisert i rundskriv F-14-03:

«Eksempler på utgifter til aktiviteter som kommunen ikke kan kreve at elevene eller deres foreldre dekker, er utgifter til reise, kost, losji og opplæring i forbindelse med leirskoleopphold eller andre tematurer som er en del av opplæringen.»

Fra og med høsten 2002 ble rammetilskuddet til kommunene økt med 25 mill. kroner, slik at kommunene skulle bli i stand til å dekke alle kostnadene ved leirskoleopphold.

Imidlertid er praksis en ganske annen. Svært ofte er det nettopp foreldrene som tar på seg hele ansvaret for å finansiere reise og opphold i forbindelse med leirskoleopphold. Gjennom dugnader, gaver til klassekasser og andre frivillige bidrag samles det inn penger for å holde seg innenfor rammen av gratis-

leprinsippet. Foreldre som enten av økonomiske årsaker eller andre forhold ikke er i stand til å bidra med penger, kan vegre seg mot å la ungene bli med på leirskolen. Derfor er det også av hensyn til sosial utjevning viktig å rydde opp i finansieringen av leirskoleopphold. Forslagsstillerne mener dagens praksis er uoversiktlig og gir grobunn for konflikter i foreldregruppa i forsøket på å holde seg innenfor gratisprinsippet.

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2014, i Innst. 12 S (2013–2014), uttalte en samlet kirke-, utdannings- og forskningskomité følgende:

«Komiteen legger til grunn at departementet, i samråd med berørte interesseorganisasjoner og vertskommuner, vil se nærmere på tiltak som kan bidra til å sikre at flest mulig kommuner har mulighet til å prioritere leirskoleopphold for sine elever.

Komiteen viser til at leirskoleopphold er en verdifull opplevelse for skoleelever. Komiteen vil oppfordre regjeringen til å gå gjennom praktiseringen av gratisprinsippet slik at dette tilbudet sikres på en god måte.

Komiteen merker seg at regjeringen vil vurdere en endring av opplæringsloven for å sikre alle elever et leirskoleopphold i løpet av grunnskolen.»

Lovfesting

Slik svært mange skoler i dag praktiserer organiseringen av leirskoleturer, er turen de facto som en del av undervisningen. Følgelig skal den også finansieres av skolen. Kommunene er ikke forpliktet til å sende elevene på leirskole. Forslagsstillerne ønsker at alle elever gis rett til et opphold på leirskole i løpet av grunnskolen. En lovfesting vil innebære at kommunene må finansiere utgiftene i tilknytning til leirskoleopphold for sine elever.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovfesting av elevenes rett til ett leirskoleopphold i løpet av grunnskolen.

19. juni 2015